

Uczeń z dysgrafią w szkole:

- **Nie potrafi właściwie rozplanować swoich zajęć!**
- **Nie wykorzystuje swojego potencjału!**
- **Ma problemy z matematyką (arytmetyką), orientacją przestrzenną, koordynacją wzrokowo- ruchową i pracami domowymi!**
- **Jest sfrustrowany, zmęczony, impulsywny i nadaktywny!**

Co to jest dysgrafia?

- **Dysgrafia (agrafia) to częściowa lub całkowita utrata umiejętności pisania.** Objawia się przede wszystkim trudnością w zapisie słów – pismo osoby cierpiącej na dysgrafię jest nieestetyczne, często nieczytelne.
- Dysgrafia to deficyt parcjalny. Codziennie nasze mózgi wykonują bardzo skomplikowane działania, których efektem są zwykłe zachowania. Często nie zdajemy sobie sprawy ile czynności trzeba wykonać, żeby oczy podążyły za napisanym tekstem, albo żeby napisać swoje imię na kartce.
- Lista kroków w tej procedurze jest taka sama lub prawie taka sama u wszystkich ludzi niezależnie od języka czytanego lub pisanego tekstu. Jesteśmy bardzo precyzyjni w wykonywaniu tych list kroków i najmniejsze odstępstwo od niej rzuca nam się w oczy.
- **Deficyt parcjalny** polega na tym, że kilka (a czasem nawet tylko jeden) z kroków jest pomijany lub realizowany troszkę inaczej.
- **W skrócie dysgrafia polega na tym, że gdzieś pomiędzy koordynacją oko-ręka, pamiętaniem wzoru liter i słów, prowadzeniem pióra, przesuwaniem dłoni, coś dzieje się inaczej niż u ludzi bez dysgrafii.**
- Rozpoznaje się ją u dzieci, które bardzo wolno uczą się pisać, oraz u dorosłych, którzy doznali uszkodzenia mózgu.
- Warto wiedzieć, że dysgrafia nie ma nic wspólnego z rozwojem intelektualnym dziecka.

- W większości przypadków dzieci z dysgrafią osiągają satysfakcjonujące wyniki na innych polach, a problem dotyczy jedynie pisania.
- Zdarza się, że dysgrafia połączona jest z tzw. [afazją motoryczną](#), czyli brakiem zdolności do produkowania mowy zrozumiałej dla innych osób.
- Dysgrafia może występować samodzielnie jako brak umiejętności graficznego zapisu słów. **Zdarza się jednak, że zaburzenia takie jak dysleksja, dysgrafia, [dysortografia](#) i podobne występują jednocześnie.** W takich sytuacjach niezbędna jest kompleksowa terapia, w czasie której dziecko uzyska wieloaspektową pomoc.
- Dysgrafia może, ale nie musi łączyć się z dysleksją.
- Dysgrafia może wynikać z dysleksji, ponieważ ta przejawia się trudnościami w czytaniu, które spowodowane są nieprawidłową pracą analizatorów. Gdy zatem analizatory odpowiedzialne za proces czytania nie pracują prawidłowo, przekłada się to na proces pisania.
- **Jednakże często zdarza się tak, że osoby z dysgrafią doskonale czytają i nie mają żadnych trudności świadczących o dysleksji. Zatem te dwa zaburzenia mogą współwystępować lub być zupełnie niezależne od siebie.**
- Wcześnie postawiona diagnoza oraz rozpoczęcie ćwiczeń w większości przypadków pozwalają dziecku na częściowe opanowanie umiejętności wyraźnego pisania.
- **Rodzaje dysgrafii:**

Wyróżnia się trzy rodzaje dysgrafii, które różnią się doświadczanym trudnościami.

■ Dysgrafia przestrzenna

- w tekście pisanym nie występują błędy ortograficzne;
- pojawiają się trudności przy przepisaniu/kopiowaniu innego tekstu;
- pojawiają się problemy z rysowaniem.

■ Dysgrafia dyslektyczna

- pojawia się ogromna ilość błędów ortograficznych;
- głoski na końcu wyrazu zostają ubezdźwięcznione (pisze się je tak, jak się słyszy);
- przepisywanie i kopiowanie innych tekstów odbywa się bezbłędnie;
- brak problemów z rysowaniem.

■ Dysgrafia motoryczna

- tekst przepisywany zawiera bardzo dużo błędów;
- brak problemów z pisaniem tekstu dyktowanego;
- pojawiają się problemy z rysowaniem.
- W parze dysgrafią idzie **dyspraksja**, zaburzenie polegające na nieprawidłowej pracy mięśni uniemożliwiających skuteczne, poprawne pisanie. Chodzi o to, że aby użyć długopisu, ołówek, palce muszą go utrzymać i nim pokierować, a trudno

o to, gdy mięśnie kciuka i pozostałych palców nie są w stanie współpracować. (J. Lewinson).

■ **Wczesne sygnały ostrzegawcze:**

Problemy z pisaniem mogą ujawniać się na trzech etapach rozwoju:

- U dzieci występują trudności z prawidłowym utrzymaniem długopisu, ołówka i zapisywaniem czytelnych, powtarzalnych liter.
- Uczniów w nauce początkowej, gorzej radzą sobie z prawidłową pisownią.
- U uczniów starszych występują trudności z prawidłową organizacją tekstu, pisaniem w przejrzysty i zwięzły sposób oraz gramatyką i interpunkcją.

■ **Co wskazuje w przyszłości dziecka dysgrafię?**

NIEMOWLĘ: (nasilające się objawy, nie ustępujące)

- ma trudności z pobieraniem pokarmu i trawieniem,
- unika przytulania i kontaktu cielesnego
- z opóźnieniem zaczyna raczkować, siadać, wstawać, chodzić i mówić
- ma kłopoty ze snem
- jest niespokojne

DZIECKO W WIEKU PRZEDSZKOLNYM:

- przewraca klocki, wpada na przedmioty i inne osoby, spada z krzeselka,
- zbyt silnie i zbyt słabo reaguje na bodźce,
- z trudem obsługuje zabawki, zapina guziki itp.,
- unika zabawy układankami i klockami,
- jest niezdarne,
- zdaje się mieć dobry wzrok, ale miewa problemy z właściwym postrzeganiem przedmiotów, ze skupieniem wzroku, rozróżnianiem kształtów i kolorów, zapamiętywaniem i rozumieniem, tego co widzi,
- wygląda niechlujnie, ma niezawiązane buty, wypuszczoną koszulkę, niezgrabnie się porusza, gubi przedmioty,
- Ma problemy z koncentracją, jest impulsywne, nadaktywne,
- Ma skłonność do frustracji,
- Nawiązuje kiepskie relacje z rówieśnikami,
- Cechuje je słaba koordynacja ruchowa, skłonność do wypadków
- Ma problem z równowagą,
- Ogromne kłopoty z takimi czynnościami, jak wycinanie, kolorowanie i pisanie,
- Ma problemy z zapamiętywaniem imion osób znajomych, nazw przedmiotów oraz przypominaniem przeżytych zdarzeń,
- Występuje u niego niezdolność do wymienienia we właściwej kolejności liter alfabetu oraz dni tygodnia, miesięcy,
- Niezdolność do wykonywania serii poleceń,
- Problemy z pojęciami dotyczącymi czasu i przestrzeni „przed”, „po”

DZIECKO W WIEKU SZKOLNYM:

- pisze niewyraźnie, niechlujnie, pozostawia nierówne odstępy, zmienia wielkość liter, wychodzi z pismem poza linie, kratki,
- ma problemy z wycinaniem i równym kolorowaniem,

- nie potrafi wiązać sznurowadeł, zapinać guzików i sprawnie posługiwać się dłońmi,
- zwykle lepiej rysuje z wyobraźni niż przerysowuje,
- ma kłopoty z zapamiętywaniem ustnych poleceń,
- często zachowuje się w sposób obojętny i apatyczny,
- ma trudności z dopasowywaniem kształtów i rozmiarów,
- ma trudności z rozróżnianiem liter słów i cyfr,
- ma kłopoty ze zrozumieniem takich pojęć jak: „góra, dół, lewo, prawo, wewnątrz, na zewnątrz, przód, tył”,
- sprawnie mówi, ale czyta z trudem,
- czyta w sposób mechaniczny bez zrozumienia,
- oddaje podarte i wygniecione prace pisemne, pełne kleksów, skreśleń i poprawek,
- pisanie sprawia mu dużo wysiłku i wiąże się z silną frustracją,
- oddaje krótkie i często niepoprawne prace pisemne,
- prace pisemne są kiepskie pod względem merytorycznym gdyż skupia się tylko na czytelnym ich napisaniu,
- niezgrabnie trzyma narzędzie do pisania,
- jest nadmiernie aktywne, chaotyczne, wykazuje zachowanie bez celowe,
- bywa uparte i wrogo nastawione do nauczycieli,
- często „buja w obłokach”,
- jest niezdarne podczas zajęć sportowych, ma problemy ze zręcznym skakaniem,
- ma kłopoty z orientacją przestrzenną i czasową,
- osiąga bardzo zróżnicowane wyniki podczas testów: od wysokich, do niezwykle niskich,
- odwraca litery i cyfry podczas pisania, co utrudnia czytanie i rozwiązywanie zadań matematycznych,
- nie potrafi sprawnie przepisywać z tablicy,
- uczy się gorzej, niż wskazywałyby na to poziom aktywności,
- często myli się podczas liczenia, ze względu na nieczytelne i nierówno zapisane liczby,
- pisze litery pozbawione istotnych znaków graficznych, jak haczyk przy literce „a” czy kreska przy literze „ł”,
- występuje specyficzne, drżące pismo,
- stawia litery o różnej wielkości, które nie mieszczą się w liniach.

■ **Czy z dysgrafii można się wyleczyć? Czy ona mija? Czy jest tak, jak w przypadku dysleksji, jedynym sposobem są ćwiczenia, by zminimalizować skutki?**

Maciej(nauczyciel?): „ Z dysgrafii nie można się wyleczyć, bo nie jest chorobą.

Przejrzystość pisma można ćwiczyć. W zależności od czasu pracy i zaangażowania można zniwelować cechy dysgrafii w piśmie. Posługując się moim przykładem: moje pismo jest szpetne, ale czytelne. Popęlam wiele błędów ortograficznych, nawet pisząc na tablicy podczas lekcji. Często prowadzi to do zabawnych sytuacji, kiedy uczniowie mnie poprawiają. Większość tekstów piszę jednak przy pomocy komputera, który całkowicie rozwiązuje problem grafii pisma, pomaga w ortografii. Chyba do śmierci będę się uczył prawidłowego stawiania

przecinków. Po zakończeniu szkoły dysgrafia doskwiera mi coraz mniej. Trochę dlatego, że rzadziej oceniana jest grafia mojego pisma, może trochę dlatego, że wypracowałem sobie sposób pisania, który jest dla mnie czytelny. Notatki ze spotkań z uczniami pisze odręcznie. Łatwiej mi wtedy zapisywać skróty myślowe i połączenia wątków. Mój sposób pisania jest dla mnie czytelny, ale dla osób postronnych kompletnie niezrozumiały, co stanowi dodatkowe zabezpieczenie moich notatek. W którymś momencie edukacji trzeba postawić sobie pytanie: „**Czy ja chcę, żeby ludzie czytali to co zapisuję? Jeśli tak, to jak to zrobić?**” Od tego czasu uczeń przejmuje kontrolę nad swoim warształem pisarskim. Zyskuje samodzielność. Dla mnie to ważniejsza cecha niż czytelność pisma. Wtedy łatwiej jest poświęcać czas na ćwiczenie pisma. Jednak najprostsza odpowiedź na to pytanie brzmi: *ćwiczyć, ćwiczyć, ćwiczyć!!!!*”.

Maciej Jonek

Maż i tata. Psycholog, nauczyciel w I Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Ignacego Paderewskiego w Wałbrzychu. Zdiagnozowany dysgraf, dyslektyk i dysortograf. Doświadczony w diagnozie deficytów parcjalnych.

Dysgrafia to nie choroba więc nie możemy mówić o wyleczeniu jej. Dysgrafię da się zniwelować. Wymaga ona stosowania odpowiednich, indywidualnych form pomocy, obejmującej sprawność manualno-wzrokową, kierunkowo-przestrzenną, oraz lateralizację dziecka. Postawą do uzyskania efektów pracy jest regularna, solidna i spokojna praca. Należy pamiętać o tym, by nie zmuszać, nie naciskać, a tym samym nie zniechęcać dziecka. Każde ćwiczenia powinny być dostosowane indywidualnie do osoby, która zмага się z dysgrafią. Warto je urozmaicać. Zawsze należy zachować spokój, cierpliwość, wykazać wyrozumiałość oraz opanowanie. Pozytywne emocje oraz pochwały dadzą dziecku wiarę we własne siły i chęć do dalszej pracy. Trzeba pamiętać, że ćwiczenia muszą zostać dobrane indywidualnie przez specjalistę. Bardzo ważna jest też współpraca na gruncie dom -szkoła.

Niwelowanie dysgrafii odbywa się przede wszystkim przy pomocy specjalnie opracowanego zestawu ćwiczeń – są to indywidualnie dopasowane ćwiczenia dla dzieci z dysgrafią. Powinny one zostać przygotowane przez psychologa lub pedagoga specjalizującego się w leczeniu zaburzeń takich jak dysleksja, dysgrafia i dysortografia. Istnieją różne ćwiczenia dla dysgrafików. **W terapii wykorzystuje się nie tylko papier i długopis, ale też inne przedmioty, które służą rozwijaniu funkcji motorycznych** – plastelina, farby, kolorowy papier i inne. Ćwiczenia na dysgrafię z dziećmi młodszymi należy potraktować jako zabawę. Dzięki temu dziecko nie będzie odczuwało stresu związanego z leczeniem. Różnego rodzaju ćwiczenia takie jak rysowanie, malowanie farbami czy kopiowanie rysunków powinny dać zadowalający efekty. Dodatkowo należy dostarczyć do nauczyciela specjalne zaświadczenie o dysgrafii.

■ Ćwiczenia na dysgrafię

Ćwiczenia, które powinny wykonać dzieci z dysgrafią obejmują między innymi:

- powtórzenie kreślenia ósemek i innych swobodnych ruchów na papierze,
- kopiowanie rysunków za pomocą kalki, a następnie z pamięci,
- odrysowywanie kształtów od przygotowanych szablonów,

- praca z konturami – wypełnianie ich i pogrubienie,
- rysowanie szlaczków, tak aby zmieściły się w określonych liniach,
- kreślenie w powietrzu za pomocą rąk tzw. leniwych ósemek,
- łączenie kolejnych punktów jedną linią, tak aby uzyskać kontur obrazka,
- uzupełnianie szablonów określonymi literami alfabetu.

■ **Przygotowanie dzieci do nauki pisania – ćwiczenia:**

WŁAŚCIWY CHWYT OŁÓWKI

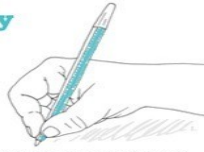
- Niech dziecko rysuje kredą po tablicy, swobodnie poruszając ramionami, przedramionami, dłońmi i palcami zaczynając od rysunków okręgów, linii, figur geometrycznych, liter i cyfr,
- Rysowanie kształtów w pisaku lub w innym sypkim materiale,
- Obracanie ołówka między palcami, wspinięcie się palcami po ołówku – znakomite ćwiczenie manualne,
- Zbieranie ziaren fasoli jedną ręką, aż do napełnienia dłoni,
- Wspólne lepienie pierogów, ciast, ciasteczek,
- Krojenie warzyw na sałatkę,
- Lepienie z masy solnej, z plasteliny,
- Malowanie farbami za pomocą paluszków później pędzla,
- Kreślenie szlaczków czy liter na tacy obsypanej kaszą manną,
- Sadzenie lub przesadzanie kwiatów (wsypywanie ziemi do doniczek),
- Przelewanie wody w różnych pojemnikach,
- Wycinanie,
- Nawlekanie koralików,
- Przybijanie gwoździków,
- Układanie puzzli.
- Podjąć pracę nad właściwym chwytym przyboru do pisania:

JAK NALEŻY TRZYMAĆ OŁÓWEK LUB DŁUGOPIS

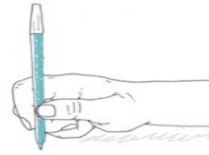
prawidłowe chwyt

1. długopis znajduje się pomiędzy kciukiem i palcem wskazującym, który przytrzymuje go na właściwym miejscu

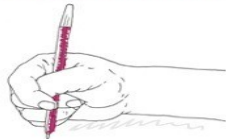

2. tak jak na obrazku nr 1, tylko palce znajdują się bliżej czubka długopisu

3. tak jak na obrazku nr 1, tylko długopis trzymany jest prostopadłe do stołu

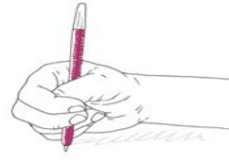
nieprawidłowe chwyt

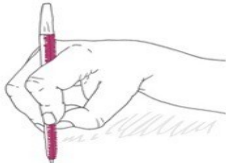
4. kciuk i palec wskazujący trzymają długopis, przy czym palec wskazujący nachodzi na kciuk

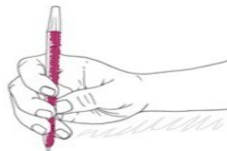
5. długopis jest trzymany przez koniuszki palca wskazującego i środkowego z jednej strony oraz kciuka z drugiej strony

6. palec wskazujący i środkowy otacza długopis z jednej strony dociskając go do palca serdecznego

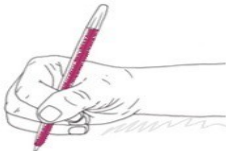
7. długopis jest trzymany między palcem wskazującym oraz środkowym i dociskany jest do kciuka

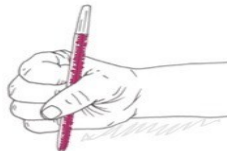
8. długopis jest trzymany przez koniuszki palca wskazującego, środkowego i serdecznego z jednej strony oraz kciuk z drugiej strony

9. kciuk znajduje się z jednej strony zaś palec wskazujący i środkowy po drugiej, wszystkie palce kładą nacisk na długopis

10. palec wskazujący i kciuk trzymają długopis dociskając go do palca środkowego

11. kciuk trzyma długopis wzdłuż pierwszych stawów pozostałych palców

12. długopis jest trzymany w pięści z kciukiem ustawionym przeciwnie

Prawidłowe trzymanie ołówka lub długopisu jest ważne, ponieważ:

- rozwija umiejętności tzw. motoryki małej u dziecka
- ułatwia wyrobienie ładnego charakteru pisma
- sprawia, że ręka mniej się męczy
- pomagają w utrzymywaniu prawidłowej postawy podczas pisania

Poza prawidłowym chwytem, również ważne jest, aby nie zaciskać kurczowo palców na przyborach do pisania

źródło: dzieci.pl/prolis

M. Sittkiewicz
infografika.wp.pl ©,
Thinkstock
rys. K. Dąbrowska

- Jeśli dziecko ma kłopoty z właściwym trzymaniem ołówka zastosować ogranicznik na ołówek nakładkę, taśmę, farbę,
- Nie pozwalać uczniom używać krótkich ołówków, które wymuszają silny chwyt i sprawiają, że pismo staje się nierówne lub zbyt drobne i powodują większe zmęczenie u dzieci, zwłaszcza rozpoczynających naukę pisania.
- Zwracać uwagę, żeby dzieci stosowały przy pisaniu chwyt narzędzia do pisania trójpunktowy lub dwupunktowy,
- Należy zwrócić uwagę, że leworęczni uczniowie trzymają rękę nad pisanym tekstem, a praworęczni pod pisanym tekstem.

POZYCJA KARTKI

- Podczas pisania drukowanymi literami kartka powinna leżeć równolegle do dolnej krawędzi blatu, a podczas pisania kursywą ma być nachylona pod kątem 60° w lewa stronę (u praworęcznych),
- Należy nauczyć dzieci odsuwania kartki od siebie wraz z pisaniem kolejnych linijek. (uwaga: w przypadku dzieci nadpobudliwych uczniów kartkę można przytwierdzić do blatu).

SYLWETKA

- przypominanie dzieciom o wyprostowanej pozycji przy pisaniu,
- dziecko ma siedzieć w odpowiedniej ławce na odpowiednim do wzrostu krzeselku i mieć oparte stopy na podłodze,
- zwrócić uwagę, czy dziecko nie ma problemów ze wzrokiem,

RUCHY DŁOŃMI

- dawać wskazówki dzieciom dotyczące ruchów dłoni przy pisaniu, komentować ruchy:” w dół, na ukos, w górę” co pomoże uczniom w koordynacji bodźców słuchowych z ruchem (nie komentować, jeśli wywołuje to u dziecka frustrację),
- poprowadzić rękę z ołówkiem u dziecka, które ma kłopoty ze zrozumieniem mowy,

TECHNIKI POMOCNICZE

- stosować szablony do kartki, dziecko ma obrysować go palcem, a następnie kredką, wspólnie oglądać powstały rysunek- dziecko zobaczy poprawnie narysowaną figurę i odniesie sukces,
- stosować odrysowanie zagięć - dziecko wodzi palcem po liniach zagięć i rysuje po śladach – stymulacja dotykowa,
- stosować kalkowanie – rysowanie kształtów po szablonach z wykorzystaniem kalki.
- Rysowanie figur, rysunków poprzez łączenie punktów w skutek czego powstaje figura, rysunek .

Jak pomóc uczniowi z dysgrafią w edukacji szkolnej??!

ZMIANA POLECENÍ

- Dawaj uczniom dotkniętym dysgrafią więcej czasu na pisanie prac, sporządzanie notatek i przepisywanie, pozwalaj mu zaczynać pisanie wcześniej, zachęcaj go do pisania na tablicy, ale nie zmuszaj, nie ośmieszaj jeśli będzie niestarannie napisane, docień jego starania, wkład pracy,
- Ogranicz przepisywanie z tablicy, zastosuj dla niego kartkę z poleceniami,
- Dostosuj poziom czytanych tekstów do poziomu ucznia,
- Pozwalaj nagrywać wykłady,
- Dziel zadania na krótsze etapy,
- Co jakiś czas kontroluj, czy uczeń zrozumiał,
- Pozwalaj uczniowi korzystać z dyktafonu, komputera, kalkulatora,
- Korzystaj na lekcji z materiałów dostosowanych do indywidualnego stylu przyswajania wiedzy, odwołujących się do zmysłu wzroku i dotyku,
- Proponuj uczniowi dodatkowe zadania, z które będzie mógł otrzymać lepszą ocenę,
- Pozwalaj na ustne wypowiedzi, jeśli uczeń nie potrafi wypowiadać się pisemnie,
- przy uczeniu interpunkcji ustal czy uczeń zna nazwy poszczególnych znaków, potrafi je rozróżnić i stosować, chodzi o to czy kojarzy symbole z nazwami,
- aby zapoznać uczniów z częściami mowy stosuj ilustracje odpowiadające odpowiednim częściom mowy gdyż posługiwanie się językiem symboli jest szczególnie trudne dla uczniów z zaburzeniami,
- stosowanie prawidłowej pisowni wymaga od ucznia rozwiniętych zdolności słuchowych wzrokowych, pamięci oraz zdolności analizy, syntezy i integracji, dlatego u uczniów z dysgrafią należy stosować metodę „przepisz, napisz, zakryj, sprawdź”. Nowe wyrazy trudne ortograficznie wprowadzaj poprzez gry językowe, listy i tabele, a nie koniecznie zdania. Zdania mogą posłużyć do sprawdzenia, czy dziecko zapamiętało porcję słów.

ZMIANA METOD SPRAWDZANIA I OCENIANIA POZIOMU WIEDZY

- Pozwalaj na korzystanie z książek podczas testu,
- Pozwalaj na odpowiedzi ustne,

- Stosuj zestawy próbnych pytań, aby ułatwić naukę,
- Stosuj testy wielokrotnego wyboru, unikaj pytań wymagających samodzielnych wypowiedzi pisemnych,
- Zezwalaj podczas sprawdzianów na korzystanie ze słownika i kalkulatora,
- Dawaj uczniowi na więcej czasu na wykonywanie zadań,
- Wstawiając ocenę, kieruj się poczynionymi postępami przez ucznia, ilość wykonanej pracy a nie tylko na jakość końcowego efektu,
- Na sprawdzianie zaznaczaj prawidłowe odpowiedzi, a nie błędy,
- Oceniając pracę przygotowaną przez ucznia, zwracaj uwagę na ilość czasu poświęconą przez niego na wykonanie zadania,
- Często przypominaj uczniowi o terminie oddawania pracy.
- Rozmawiaj z uczniem o jego postępach, wspieraj.

ZMIENIANIE OTOCZENIA

- Posadź ucznia niedaleko biurka lub w innym, ale spokojnym miejscu,
- Pomagaj usuwać z miejsca pracy niepotrzebne materiały,
- Pomagaj uczniowi w dobrej organizacji- używaj list potrzebnych materiałów,
- Często sprawdzaj zeszyt ucznia,
- Zapewnij uczniowi możliwość ruchu,
- Stój blisko ucznia podczas wydawania poleceń,
- Stosuj na lekcji przydatne materiały: tabele, wykresy czasowe itp.,

ZMIENIANIE WYMOGÓW CZASOWYCH

- Dawaj uczniowi więcej czasu na wykonywanie zadania,
- Zmniejsz liczbę zadań
- Różnicuj zadania, rób przerwy czasowe na ich wykonanie,
- Ustalaj limity czasowe dotyczące wykonania konkretnych zadań.

PISANIE I KOMUNIKACJA

- Dopuszczaj błędy w pisowni,
- Dopuszczaj używanie różnych rodzajów czcionek,
- Uzgodnij z uczniem swoje oczekiwania względem poziomu schludności prac pisemnych,
- Zamiast wymagać odręcznego pisania pozwalaj uczniowi pisać na komputerze, nagrywać wypowiedzi lub odpowiadać ustnie,
- Unikaj poddawania ucznia presji,
- Minimalizuj potrzebę przepisywania tekstów z podręcznika i z tablicy,
- Zachęć ucznia do prowadzenia pamiętnika,
- Podejmuj regularne rozmowy z rodzicami ucznia - ustal zasady współpracy,

POCHWAŁY POTRAFIĄ ZDZIAŁAĆ CUDA!!!?

Pamiętaj, że uczniowie z dysgrafią muszą bardzo ciężko pracować, aby wykonać zadania pisemne, które ich rówieśnikom niesprawianą żadnego kłopotu. Czasem są w stanie napisać wyraźnie jeden czy dwa akapity, gdyż na więcej ich nie stać. Nie dzieje się tak z powodu lenistwa bądź utraty motywacji. Takich uczniów należy chwalić za to, co udało im się

osiągnąć. Pochwały, oznaki akceptacji uśmiech to bardzo ważne nagrody. Należy również zadbać o wysoką samoocenę ucznia.

Oto przykłady wypowiedzi, które mogą skutecznie podnosić motywację dziecka/ ucznia z dysgrafią:

- ✚ Bardzo ładnie
- ✚ Podoba mi się jak pracujesz
- ✚ Pracuj tak dalej
- ✚ Coraz lepiej sobie radzisz
- ✚ Dobra robota
- ✚ Bardzo dobrze, byle tak dalej
- ✚ Naprawdę przeszedłeś samego siebie
- ✚ To mi się bardzo podoba
- ✚ Gratulacje, udało ci się wykonać wszystko
- ✚ Wspaniale
- ✚ Widzę , że już wiesz jak sobie z tym poradzić
- ✚ Świetnie sobie radzisz
- ✚ Znakomicie to zrobiłeś
- ✚ Właśnie o to chodzi
- ✚ Dobrze ci idzie
- ✚ Jestem z ciebie dumna
- ✚ Widzę, że włożyłeś w to bardzo dużo pracy
- ✚ Napracowałeś się nad tym wypracowaniem

W opracowaniu materiału korzystałam:

- z książki „Pomóż dziecku z dysgrafią” – John Lewinson - j terapeutki dziecięcej
- oraz z informacji zawartych na stronie internetowej: <https://kreatywnymokiem.pl/dysgrafia-czy-to-tylko-problemy-z-pisaniem-strefa-eksperta/>.